

UWAGI ANALITYCZNE

Udział dochodów z działalności rolniczej w dochodach gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego w 2002 r.

W maju 2002 r. spisano 76,4 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego, w tym z użytkownikiem gospodarstwa o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych – 53,6 tys.

Ze zbioru gospodarstw powyżej 1 ha użytków rolnych wyodrębniono według głównego źródła utrzymania (stanowiącego 50% dochodów ogółem) następujące grupy:

- 19,6 tys. gospodarstw, dla których głównym źródłem była działalność rolnicza,
- 11,7 tys. gospodarstw, dla których praca najemna była głównym źródłem dochodu,
- 8,0 tys. gospodarstw, dla których emerytura i renta stanowiły główne źródło dochodu,
- 4,9 tys. gospodarstw, dla których pozarolnicza działalność gospodarcza była głównym źródłem dochodu,
- 4,1 tys. gospodarstw, w których dochody z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura i renta) przeważały w łącznych dochodach gospodarstwa domowego.

Ponadto odnotowano 5,3 tys. gospodarstw (12,0%) o mieszanych źródłach dochodów bez zdecydowanej przewagi któregośkolwiek z nich, w tym dla 30,0% gospodarstw (1,6 tys.) łączne dochody tylko z działalności rolniczej i pracy stanowiły ponad 50% dochodów gospodarstwa domowego ogółem.

Tabl. 1. Gospodarstwa domowe z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W tym powyżej 1 ha użytków rolnych
Ogółem w tys.	76,4	53,6
w tym gospodarstwa uzyskujące dochody z działalności rolniczej w tys.	54,1	40,8
w odsetkach według dochodów z działalności rolniczej w dochodach ogółem:		
poniżej 30%	49,8	36,8
30-50	8,0	10,0
50-100	42,2	53,2
w tym 90-100%	26,4	32,8

Ponad 54 tys. gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego udzielając odpowiedzi na pytania dotyczące źródła dochodów gospodarstwa domowego w sezonie 2001/2002, określiło jaką część dochodu dostarczyło gospodarstwo rolne.

Z danych wynika, że dla 42,2% gospodarstw z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego dochody z działalności rolniczej stanowiły 50% i więcej dochodu ogółem.

Natomiast blisko 50% gospodarstw uzyskało dochody z rolnictwa mniejsze niż 30% dochodu ogółem gospodarstwa domowego.

W zbiorze gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego powyżej 1 ha użytków rolnych wystąpiła korzystniejsza sytuacja – niższy był udział dochodów spoza rolnictwa, aczkolwiek również znaczący.

Spośród 40,8 tys. gospodarstw, które udzieliły informacji o sytuacji ekonomicznej, 36,8% uzyskało do 30% dochodów z rolnictwa, a dla 53,2% gospodarstw dochody z działalności rolniczej stanowiły 50% i więcej dochodu ogółem, w tym blisko $\frac{1}{3}$ gospodarstw posiadała dochody z rolnictwa powyżej 90% dochodu ogółem.

Udział dochodów z działalności rolniczej jest ściśle powiązany z obszarem gospodarstwa, a powierzchnia użytków rolnych w znacznym stopniu określa ich możliwości produkcyjne.

Wśród gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych uzyskujących dochody z działalności rolniczej najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha użytków rolnych (17,3%). Około 39% tych gospodarstw skupiało się w grupie uzyskującej 90-100% dochodów z działalności rolniczej, a około 6% ich liczby uzyskało dochody rolnicze nie przekraczające 10% dochodów ogółem gospodarstwa domowego.

Liczną grupę stanowiły gospodarstwa o powierzchni 1-2 ha użytków rolnych (15,6%). Następne trzy, niemal równe pod względem liczebności grupy gospodarstw, to gospodarstwa o powierzchni 2-3 ha użytków rolnych oraz 5-7 ha i 20-30 ha, z których każda stanowiła ok. 8% omawianej populacji.

Udział gospodarstw uzyskujących z działalności rolniczej do 30% dochodów ogólnych wyraźnie zmniejszał się w miarę powiększania obszaru gospodarstwa. Udział grup, które z działalności rolniczej uzyskały 30-67% dochodów był najwyższy przy wielkości gospodarstwa 3-15 ha użytków rolnych, udział grup o znacznym udziale dochodów z działalności rolniczej (67-90%) zaznaczył się wyraźniej od powierzchni 7 ha użytków rolnych wzwyż, natomiast udział gospodarstw uzyskujących ponad 90% dochodów z rolnictwa był szczególnie wysoki w gospodarstwach powyżej 15 ha użytków rolnych. W ponad połowie wszystkich gospodarstw o powierzchni przekraczającej 20 ha użytków rolnych dochody z rolnictwa stanowiły 90% i więcej dochodów gospodarstwa domowego.

W populacji gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych dominującą grupę stanowiły gospodarstwa składające się z 4-5 osób (40,0%). Grupa gospodarstw 2-3-osobowych stanowiła średnio 26%, zaś gospodarstwa 6-9-osobowe 25%. W omawianych gospodarstwach występuje zależność, że im mniejsza liczba osób w gospodarstwie domowym, tym udział gospodarstw, których dochody z działalności rolniczej nie przekraczają 30% dochodów ogólnych jest większy i odwrotnie, w miarę wzrostu liczby osób w gospodarstwie domowym wzrasta ilość gospodarstw, których udział dochodów z działalności rolniczej w dochodach ogółem mieści się w granicach 50-90%.

Wśród gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wyróżniono gospodarstwa prowadzące produkcję rolniczą głównie na potrzeby własne (tj. wykazujące wartość towarowej produkcji rolniczej poniżej 3 tys. zł) oraz głównie na rynek – o skali wartości sprzedaży 3 tys. zł i więcej. Użytkownicy pozostałych gospodarstw (blisko 8%) stwierdzili, że prowadzą produkcję rolniczą wyłącznie na potrzeby własne.

Wśród gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych produkujących głównie na rynek ponad 18% gospodarstw wykazało sprzedaż rzędu 25-50 tys. zł rocznie, zaś 8% tych gospodarstw sprzedało w granicach 100 tys. zł i więcej. Ponad 34% gospodarstw produkowało na rynek w skali niewielkiej (poniżej 3 tys. zł) nie gwarantującej z uzyskanej produkcji rolniczej realizacji inwestycji i możliwości rozwoju gospodarstwa. Około 18% gospodarstw rynkowych uzyskało produkcję w granicach 15-25 tys. zł.

Towarowa produkcja rolnicza w gospodarstwach rolnych w roku gospodarczym 2001/02

Produkcja towarowa określa skalę powiązania gospodarstwa rolnego z rynkiem, rozmiary uzyskiwanych przychodów ze sprzedaży produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych i na 1 pełnozatrudnionego. Wyniki spisu pozwalają określić powiązanie produkcji towarowej z jakością użytków rolnych oraz takimi cechami, jak: obszar gospodarstwa, cel i skala produkcji, wielkość stada zwierząt, wiek i płeć użytkownika gospodarstwa oraz jego wykształcenie.

W wyniku dokonanych zmian systemowych w Polsce kształtuje się nowa struktura podmiotowa w rolnictwie. Prawie 73,8% produkcji w województwie pomorskim przypadało na gospodarstwa indywidualne o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych.

Przeciętne gospodarstwo indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych zrealizowało produkcję towarową o wartości 33407 zł. Niższą od średniej wojewódzkiej produkcję towarową na 1 gospodarstwo indywidualne miały grupy gospodarstw do 20 ha użytków rolnych. W gospodarstwach o powierzchni 50-100 ha produkcja ta była 4,4 razy wyższa, zaś w gospodarstwach 100 ha i więcej – 17 razy wyższa.

Produkcja towarowa przypadająca na 1 ha użytków rolnych była w różnych grupach obszarowych stosunkowo mało zróżnicowana. Wyróżnia się tu jedynie grupa gospodarstw o powierzchni 4-5 ha użytków rolnych, w której wynosiła ona 1659 zł, przy średniej dla omawianych gospodarstw 2037 zł. W pozostałych grupach produkcja towarowa mieściła się w granicach od 1736 zł/ha w grupie gospodarstw o powierzchni 7-10 ha użytków rolnych do 4624 zł/ha w grupie 1-2 ha. Wyższy od przeciętnego poziom produkcji towarowej z 1 ha miały gospodarstwa o powierzchni 1-4 ha, 5-7 ha oraz 30-100 ha użytków rolnych.

Produkcja towarowa przypadająca na 1 pełnozatrudnionego była powiązana z wielkością gospodarstwa. Przy średniej wynoszącej dla całej zbiorowości 23639 zł w przeliczeniu na 1 pełnozatrudnionego, w grupie gospodarstw o powierzchni 4-5 ha użytków rolnych była 3,3 razy niższa od tej średniej.

W wyższych klasach obszarowych produkcja na 1 pełnozatrudnionego wzrastała, osiągając w grupie gospodarstw o powierzchni 30-50 ha poziom 1,7 razy wyższy od średniej, a w grupie 50-100 ha 2,8 razy wyższy dochodząc do poziomu 4,3 razy wyższego w grupie gospodarstw 100 ha i więcej. Tak więc gospodarstwa o powierzchni 100 ha i więcej rzutowały na osiągnięty poziom produkcji towarowej w województwie.

Gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych produkujące głównie na potrzeby własne sprzedawały produkty rolne średnio za kwotę 806 zł na jedno gospodarstwo, zaś gospodarstwa produkujące głównie na rynek za kwotę 44 tys. zł. Wartość produkcji towarowej w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych w pierwszej grupie wynosiła 171 zł/ha, a w grupie drugiej – 2182 zł/ha.

Wielkość produkcji towarowej we wszystkich jej wskaźnikach jest silnie skorelowana z wielkością stada.

Wraz z wielkością stada zwierząt zwiększyły się wskaźniki produkcji towarowej, przy czym w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych posiadających zwierzęta do 5 sztuk dużych te różnice były niewielkie. Wyższe od przeciętnych wskaźniki produkcji towarowej w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych i na 1 pełnozatrudnionego osiągnęły dopiero gospodarstwa indywidualne posiadające stada liczące od 10 sztuk dużych i więcej. Przy stadach liczących 50-100 sztuk produkcja na 1 ha była o 20,5% wyższa od przeciętnej, a produkcja na 1 pełnozatrudnionego 3 razy wyższa.

Gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych, których użytkownikami są mężczyźni, dostarczały 90,5% produkcji towarowej. Gospodarstwa prowadzone przez mężczyzn charakteryzowały się zdecydowanie wyższymi parametrami produkcji towarowej, zarówno w przeliczeniu na 1 gospodarstwo (mężczyźni – 35329 zł, kobiety – 16781 zł), jak i na 1 ha użytków rolnych (mężczyźni – 2075 zł, kobiety – 1595 zł) oraz na 1 pełnozatrudnionego (mężczyźni – 24236 zł, kobiety – 14811 zł). W obydwu grupach płci najwyższe wskaźniki miały gospodarstwa prowadzone przez osobę w wieku 35-44 lat, a najniższe w wieku 65 lat i więcej.

Jedna czwarta część produkcji towarowej uzyskiwana była przez gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych prowadzone przez użytkowników mających wykształcenie zasadnicze zawodowe, a blisko 30% przez tych, którzy ukończyli szkoły średnie. Osoby, które deklarowały, że posiadają wykształcenie wyższe i policealne dostarczyły 11,0% produkcji towarowej.

Tabl. 2. Towarowa produkcja rolnicza według poziomu wykształcenia użytkowników gospodarstwa indywidualnego^{a)}

WYSZCZEGÓLNIENIE	Na 1 pełnozatrudnionego	Na 1 ha użytków rolnych	Na 1 gospodarstwo
	w zł		
Ogółem	22852	2018	31965
Wyższe	53678	2067	70381
Policealne	43599	2860	43202
Średnie	37709	2412	48502
Zasadnicze zawodowe	20717	2009	29898
Podstawowe i bez wykształcenia	12750	1538	18292

a) Powyżej 1 ha użytków rolnych.

W gospodarstwach, których użytkownicy mieli wykształcenie wyższe i policealne była zdecydowanie wyższa produkcja towarowa we wszystkich trzech wskaźnikach. Dotyczy to zwłaszcza osób posiadających wykształcenie rolnicze. Wyróżnia się też pozytywnie grupa gospodarstw użytkowanych przez osoby posiadające wykształcenie zawodowe średnie i zasadnicze.

Ważniejsze wydatki poniesione przez gospodarstwa rolne na cele inwestycyjne i produkcyjne w roku gospodarczym 2001/2002

Wydatki poniesione przez badane gospodarstwa rolne na cele inwestycyjne i na bieżącą produkcję rolną wyniosły łącznie 1086,8 mln zł, w tym w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych – 894 mln zł. Średnio na jedno gospodarstwo indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych rolne wydatki te wyniosły 23,7 tys. zł., a w przeliczeniu na 1ha użytków rolnych – 1490 zł.

Poziom wydatków na 1 ha w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych był wyraźnie wyższy w gospodarstwach o stosunkowo małej powierzchni (1-2 ha użytków rolnych – 5426 zł i 2-3 ha – 3559 zł), zaś w gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych od 4 ha wzwyż kształtował się na zbliżonym poziomie w granicach 1225-1888 zł.

Tabl. 3. Wydatki poniesione przez gospodarstwa indywidualne ^{a)} na cele inwestycyjne i bieżącą produkcję rolniczą

WYSZCZEGÓLNIENIE	Na 1 ha użytków rolnych	Na 1 gospodarstwo	W % towarowej produkcji rolniczej
	w zł		
Ogółem	1490	23727	74,2
Nakłady inwestycyjne	770	15702	34,8
Wybrane wydatki na bieżącą produkcję rolniczą	983	15751	48,9

a) Powyżej 1 ha użytków rolnych.

W roku gospodarczym 2001/2002 w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych około 34,3% wydatków kierowano na inwestycje i 65,7% na bieżącą produkcję rolniczą. Nakłady inwestycyjne na 1 ha użytków rolnych wyniosły średnio 770 zł, natomiast wydatki produkcyjne osiągnęły poziom 983 zł.

W gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych wydatki inwestycyjne w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wyraźnie zmniejszały się w miarę wzrostu obszaru gospodarstwa od ponad 6 tys. zł w gospodarstwach o najmniejszej powierzchni do 0,7 tys. zł w gospodarstwach o powierzchni 10-15 ha użytków rolnych i poniżej 0,5 tys. zł w gospodarstwach o powierzchni 300 ha i więcej. Natomiast poziom wydatków na bieżącą produkcję rolniczą w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych wykazuje mniejsze zróżnicowanie i z wyjątkiem gospodarstw o powierzchni 1-4 ha użytków rolnych, w których wahał się 2-3 tys. zł, w pozostałych gospodarstwach niezależnie od obszaru wynosił od 0,8-1,0 tys. zł.

Najwyższym poziomem wydatków (inwestycyjnych i produkcyjnych) na 1 ha użytków rolnych (powyżej 1,5 tys. zł) charakteryzowały się gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych realizujące w skali roku sprzedaż produktów rolnych powyżej 50 tys. zł, zaś o połowę niższym gospodarstwa o skali sprzedaży 5-25 tys. zł.

Spis wykazał, że w roku gospodarczym 2001/2002 – 7,0 tys. gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych poniosło nakłady na środki trwałe w wysokości 146,6 mln zł, w tym 1,6 tys. gospodarstw zakupiło ziemię, a około 5,4 tys. zakupiło ciągniki i inne środki transportu oraz maszyny i urządzenia.

Na zakup ziemi gospodarstwa przeznaczyły 32,1% ogólnych wydatków na środki trwałe (ok. 47 mln zł).

Najwyższy udział wydatków na zakup ziemi (ponad 40%) miały gospodarstwa o powierzchni 100-200 ha użytków rolnych, zaś na zakup ciągników i innych środków transportowych (ponad 70%) – gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych 7-10 ha i 15-20 ha.

Wydatki na zakup środków transportowych, maszyn i urządzeń stanowiły ok. 41% nakładów na środki trwałe, a łącznie z ciągnikami udział ten wzrósł do 58,0%.

Pozostałe wydatki inwestycyjne (o łącznej wartości 160,4 tys. zł) poniosło 16,8 tys. gospodarstw indywidualnych o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych, przy czym wydatki na budowę, remont i modernizację budynków mieszkalnych stanowiły blisko połowę tej kwoty, a na budynki gospodarcze przypadała blisko jedna trzecia wydatków.

Wśród gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych, które ponosiły wydatki inwestycyjne i jednocześnie wykazały wartość sprzedanych produktów, w blisko 52% gospodarstw wydatki te stanowiły poniżej 30% ich produkcji towarowej, w 30% gospodarstw sięgały 30-100% produkcji towarowej, a w pozostałych 18% gospodarstw były wyższe od wartości sprzedaży.

Nakłady inwestycyjne ogółem na 1 ha użytków rolnych kształtowały się średnio na poziomie 765 zł i były najwyższe w gospodarstwach najmniejszych, a malały w miarę zwiększania obszaru gospodarstwa. W gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych nakłady te wyniosły 770 zł.

Średnio zaledwie 3,1% gospodarstw dokonało zakupu ziemi. Zakupów dokonywały głównie gospodarstwa większe o powierzchni powyżej 30 ha użytków rolnych. Stosunkowo największy odsetek gospodarstw kupujących ziemię miała grupa gospodarstw o powierzchni 100-200 ha – 32,4% i 200-300 ha – 29,2 %.

Przeciętnie 69,5% gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych poniosło wydatki na zakup materiałów i usług na bieżącą produkcję rolniczą. Wśród tych gospodarstw rolnych 52,5% podmiotów poniosło wydatki na paliwo, 64,5% na nawozy, wapno i środki ochrony roślin, 42% na usługi. Z dzierżawy ziemi korzystało 11,3% omawianych gospodarstw.

Wydatki ponoszone w gospodarstwach rolnych na zakup materiałów i usług oraz dzierżawę ziemi stanowiły średnio 43,2% towarowej produkcji rolniczej, w tym 48,1% w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych. Wydatki na paliwo w gospodarstwach rolnych ogółem stanowiły 9,3% produkcji towarowej, wydatki na nawozy i środki ochrony roślin – 16,3% i wydatki na usługi – 3,5%. Na dzierżawę ziemi gospodarstwa rolne przeznaczyły 1,6% produkcji towarowej.

Wybrane wydatki poniesione przez gospodarstwa rolne na bieżącą produkcję rolniczą na 1 ha użytków rolnych wyniosły średnio 1022 zł i z wyjątkiem gospodarstw drobnych, gdzie były stosunkowo wyższe, kształtowały się na zbliżonym poziomie. Wydatki na paliwo wyniosły średnio 234 zł na 1 ha, zaś na nawozy, wapno i środki ochrony roślin 400 zł/ha. Wydatki te wzrastały wraz ze zwiększeniem wartości sprzedaży rynkowej.

Splaty kredytów i pożyczek oraz stan zadłużenia gospodarstw rolnych

Liczba gospodarstw korzystających z kredytów i pożyczek była stosunkowo niewielka. Wśród gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych stanowiły one 19,5%. Odsetek gospodarstw spłacających kredyty i pożyczki wzrastał wraz z powierzchnią gospodarstwa; w grupach gospodarstw do 5 ha użytków rolnych mniej niż 10% gospodarstw poniosło wydatki z tytułu spłat kredytów i pożyczek, zaś w gospodarstwach powyżej 10 ha odsetek ten przekraczał 20%, dochodząc do ponad 60% w gospodarstwach powyżej 30 ha. Korzystanie z kredytu było powiązane z produkcją towarową. Łącznie jedna trzecia gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych produkujących na rynek spłacała kredyty i pożyczki; im większa była skala sprzedaży, tym większy był odsetek gospodarstw spłacających kredyty. Gospodarstwa korzystające z kredytów stanowiły ponad 60% liczby go-

spodarstw realizujących sprzedaż o wartości 50-100 tys. zł, zaś odsetek gospodarstw o najwyższej produkcji towarowej (powyżej 100 tys. zł) spłacających kredyty kształtował się na poziomie 70%. Na ogół gospodarstwa o mniejszej skali sprzedaży korzystały z mniejszych kwot kredytowych.

W większym stopniu z kredytów korzystały gospodarstwa prowadzone przez mężczyzn (22%) niż przez kobiety (11%). Wyższe wskaźniki od średnich miały gospodarstwa, w których użytkownicy byli w wieku do 44 lat. Mężczyźni w większym stopniu niż kobiety korzystali z kredytów w kwotach powyżej 4 tys. rocznej spłaty. Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia użytkownika w najwyższym stopniu z kredytów korzystały gospodarstwa prowadzone przez osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim.

W około 0,7 tys. gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych spłaty kredytów i pożyczek stanowiły do 5% wartości produkcji towarowej, 2,9 tys. gospodarstw spłacało kredyty stanowiące 5-15% produkcji towarowej, a 4,5 tys. gospodarstw – 15-50% tej produkcji. Dla 1,8 tys. gospodarstw produkcja towarowa była obciążona w 50% i więcej.

Przeciętne gospodarstwo rolne spłacało kredyty w wysokości 18224 zł, przy czym w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych kwota ta wynosiła 13884 zł.

Wśród gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych najniższe spłaty kredytów miały gospodarstwa z grupy 7-10 ha użytków rolnych (4889 zł na 1 gospodarstwo). W przeliczeniu na hektar użytków rolnych spłaty kredytów wyniosły średnio 452 zł. Wszystkie gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych o powierzchni do 15 ha użytków rolnych spłacały kredyty w wysokości większej od średniej, zaś najniższe obciążenie kredytem hektara użytków rolnych miały gospodarstwa o powierzchni powyżej 1000 ha użytków rolnych.

Gospodarstwa zadłużone według stanu w dniu 20 maja 2002 r. stanowiły średnio 20,9% gospodarstw indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych. Odsetek gospodarstw zadłużonych wzrastał ze zwiększeniem obszaru gospodarstwa z 4-9% w gospodarstwach do 5 ha użytków rolnych, 12-39% w gospodarstwach 5-20 ha, do 50-79% w gospodarstwach większych. Około 28% omawianych gospodarstw rolnych było zadłużonych na kwotę poniżej 4 tys. zł, zaś 72% na kwotę powyżej 4 tys. zł.

Przeciętne zadłużenie gospodarstw rolnych powyżej 1 ha użytków rolnych w przeliczeniu na 1 gospodarstwo wyniosło według stanu w dniu 20 maja 2002 r. 32,7 tys. zł, w tym z tytułu kredytów inwestycyjnych – 41,4 tys. zł, a kredytów bieżących – 16,6 tys. zł. Najwyższe zadłużenie na 1 gospodarstwo indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych odnotowano w gospodarstwach realizujących w skali roku sprzedaż powyżej 100 tys. zł. W przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych zadłużenie w gospodarstwach indywidualnych powyżej 1 ha użytków rolnych wyniosło średnio 1118 zł, w tym z tytułu kredytów inwestycyjnych – 1035 zł, a kredytów bieżących – 555 zł.

Najwyższym zadłużeniem na 1 ha użytków rolnych charakteryzowały się gospodarstwa indywidualne powyżej 1 ha użytków rolnych wykazujące wartość sprzedaży 3-5 tys. zł oraz 100 tys. zł i więcej.

Wysokość zadłużenia miała powiązanie z poziomem wykształcenia użytkownika gospodarstwa. Najwyższe zadłużenie na 1 gospodarstwo oraz na 1 ha użytków rolnych odnotowano u użytkowników posiadających wyższe wykształcenie.